

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

27 Mart 2003 Perşembe

57 nci Birleşim

*2.- 2003 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu
(1/530) (S.Sayısı:76) (Devam)*

.....

Şimdi, 7 nci maddeyi okutuyorum:

.....

BAŞKAN – Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Trabzon Milletvekili Sayın Akif Hamzaçebi; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Hamzaçebi, konuşma süreniz 10 dakikadır.

CHP GRUBU ADINA MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bu bütçe kanununun, esasında, temel üç maddesi var; 1 inci, 2 nci ve 3 üncü maddeler -gelir, gider ve denge maddesi- diğer bütün maddeler, o üç maddenin sağladığı olanaklar çerçevesinde, onları tamamlayan maddelerdir. Bu madde de onlardan biridir. Makroekonomik hedefler çerçevesinde, istikrarı sağlamak amacıyla, Maliye Bakanına, gelirlere kadar birçok konuda yetki veren bir maddedir.

Sayın Maliye Bakanımız burada açıkladılar, zaman zaman Plan ve Bütçe Komisyonunda da bu görüşlerini ifade ediyorlar -konuya oradan başlamak istiyorum- vergi barışıyla ilgili olarak “siz, vergi barışına ‘hayır’ dediniz; çıkın vatandaşın arasına, bakalım diyebilecek misiniz” diye beyanda bulunuyorlar.

Öncelikle, ben, daima şundan yanayım: Hükümetimiz, Genel Kurula, Meclise, daima doğru bilgi vermek mecburiyetindedir; aksi takdirde, yanlış bilgilerle, yanlış şeyler tartışır, yanlış sonuçlara varırız.

Vergi Barışı Kanunu hakkında, Cumhuriyet Halk Partisinin görüşleri, Plan ve Bütçe Komisyonunun raporunda yazılıdır. Sayın Bakanımız, orayı okumamış olabilir, Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Kuruldaki tutumunu gözden kaçırmış olabilir. Lütfen, Plan ve Bütçe Komisyonu raporu okunursa, orada görülecektir. Görüşümüz şudur; ifade etmiştik bunu: Ekonomik kriz nedeniyle zor duruma düşen mükelleflerin bu zor durumunu devam ettirmeyelim diyor tasarı; olabilir diyoruz. Her vergi affının özünde bir adaletsizlik vardır; vergisini ödeyenlere kıyasla, ödemeyenleri ödüllendirme vardır; ama, madem ağır bir kriz yaşadık, bunu da gelecek dönemlere taşımayalım, mükellefler bu zorluklarla yeni döneme

taşınmasınlar, bir imkân tanıyalım, olabilir dedik; ama, bunun yanında, vergisini düzenli ödeyen mükelleflerle ilgili, onları rencide etmeyecek, onların da bu yasaya uyumunu sağlayacak bir ilave düzenleme olsun istedik; onların 2003 yılı vergilerinde makul bir indirim önerdik.

Bunlar, işin detay kısmı, bunun üzerinde durmayacağım. Bizim karşı çıktığımız madde, naylon faturacıların, bilerek sahte belge kullananların ve hayalî ihracatçıların affı olmuştur. Biz, 14 üncü maddeye karşı çıktık. Sayın Bakan, bu konudaki tutumumuzu, 14 üncü maddeye ilişkin tutumumuzu, herhalde, yasanın tümüne ilişkin bir tutum olarak algıladılar, öyle değerlendirdiler. Bu öyle değildir; Genel Kurul tutanakları açılıp bakılırsa, Plan ve Bütçe Komisyonu raporuna bakılırsa, orada görülecektir zaten. Bunu, Genel Kurulun bilgilerine sunuyorum.

Bu bütçeyi konuşuyoruz... Türkiye, özellikle 2000 yılından sonra, istikrar programı uygulamasından sonra, birçok konuda, reform kavramını telaffuz etmeye başladı; KİT reformu, özelleştirme konusunda reform, finansal sektörde reform, sosyal güvenlik reformu, tarım reformu... Bunun gibi konularda, eski hükümetlerimiz, 2000 sonrası hükümetlerimiz, birtakım olumlu adımlar attılar, birtakım düzenlemeler yaptılar; ancak, bütün bunların ötesinde, çok daha temel bir reforma ihtiyacımız var. Yapısal reform dediğimizde, en önemli reformu... Şüphesiz, o konular da son derece önemli; ama, bunların öncesinde, yapmamız gereken bir temel reform daha var: Kamu harcama reformu veya kamu malî yönetimi reformu. Bu, nedense, kamuoyunun gündeminde o kadar yer almıyor. Oysa, bütçeler, millî geliri yeniden dağıtma aracıdır. 2003 yılı bütçesinin büyüklüğüne bakarsak millî gelirin yaklaşık yüzde 42'sidir. Bu oranda bir büyüklüğü toplayıp yeniden dağıtmak suretiyle, bütçe, ekonomi üzerinde, toplum üzerinde çok önemli etkide bulunur; ancak, kamu harcama reformu pek ilgi çekmiyor. Bir kere, vatandaşın, toplumun ilgisini çekmiyor. Neden çekmiyor; büyük bir kayıtdışılık var çünkü. Kayıtdışılık nedeniyle vergisi düzenli ödenmeyince, vergiler düzenli ödenmiyorsa, tabii ki, harcamalardan hesap sorma kavramı da biraz mesafe alamıyor maalesef. Vergiler düzenli ödenecek ki, kamu harcamalarının nerelere yapıldığı, bu vergilerin nereye harcandığı şeklindeki bir kavram da gelişsin. Maalesef, genellikle, harcama reformu dediğimizde, lojmanların satışı, sosyal tesislerin satışı veya makam araçlarının satışı veya sınırlandırılması gibi biraz popüler konular, ama, kamu harcama reformu içerisinde gerçekte nokta denilebilecek konular akla geliyor.

Bu alanda, kamu harcama reformu alanında yapılmış olan düzenlemeler vardır. Örneğin, Kamu İhale Kanunu düzenlenmiştir, Ancak, eksik kalmıştır tabii. Kamu harcama reformu, gerçekte, bütçenin hazırlanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesi, sonuçlarının izlenmesi gibi aşamalarda reform anlamına gelir. Bizim bugünkü bütçe sistemimiz, karar alıcılara ve topluma bilgi sunacak yapıda değildir.

Kalkınma planlarıyla ve onun yıllık uygulama aracı olan yıllık programları ile bütçeler arasındaki ilişki kopmuştur. Böylece, kaynaklar ile harcamalar arasındaki ilişki de kopmuştur aslında. Kamu kaynaklarının etkin ve verimli bir şekilde kullanılması da bütçe sistemimizce engellenmektedir. Bütçe sistemimizde katı vize ve önkontrol uygulamaları, harcamacı kuruluşları, zamanında, fon dediğimiz, gerçekte olmaması gereken, ama, buraya gidersem, fon kurarsam daha rahat harcama yaparım anlayışıyla, maalesef, bizim harcama sistemimizi derinden sarsan, yanlış olan o fon uygulamalarına yol açmıştır. Kamu hizmetlerinin kalitesini iyileştirecek, bu harcamalar yoluyla kaliteyi iyileştirecek bir sistem, maalesef yoktur.

Bütçe iyi denetlenememektedir. Sayıştay, bütün kamu harcamalarını denetlemesi gereken bir kurum olmasına rağmen, giderek görev alanı daraltılmış olduğu için, kamu harcamaları yeterince iyi denetlenemiyor. Ayrıca, sadece mevzuata uygunluk denetimi yeterli bir denetim değildir. İyi bir bütçe sisteminde bütün bunların olmaması gerekir. Bu konuda başlamış olan çalışmalar vardır. Türkiye’de bu konu yeni değildir; kamuoyunun gündemine de zaman zaman taşınmaktadır. Maliye Bakanlığının eski hükümet döneminde başlatmış olduğu ve bir yere kadar gelmiş olan çalışmalar vardır. Bu çalışmaların süratle sonuçlandırılması gerekir.

Konsolide bütçe olsun, döner sermayeler, mahallî idareler, özerk bütçeli kuruluşlar, KİT’lerle ilgili kapsamlı bir genel devlet tanımı yapılmalıdır önce ve bunlar, tek bir hesap planına tabi tutulmalıdır. 2003 bütçesiyle, bu konuda -geçici bütçeyle- yetkiler alınmıştı; bu bütçede de bu yetkiler devam ediyor.

Nakit esaslı muhasebeden, tahakkuk esaslı muhasebeye geçilmesi gerekir; bu da, devlet muhasebe sisteminde yapılması gereken kamu harcama reformunu tamamlayacak olan bir reformdur.

Bütçe harcama prosedürlerini belirleyen bir yasa mutlaka çıkarılmalıdır. Bu yasanın tasarısı hazırlanmıştır. Bu yasa, uzun çalışmalardan sonra, eski hükümet döneminde, Maliye Bakanlığının koordinatörlüğünde hazırlanmıştır. Bu, Meclisin gündemine ne kadar erken taşınırsa, bu alanda o kadar önemli bir mesafeyi almış oluruz.

Devletin tüm hesaplarının Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulması gerekir; hiçbir kurumun bundan istisna olmaması gerekir. Sayıştay, aşamalı bir biçimde öndenetimden ayrılarak harcama sonrası denetime geçmelidir. Sayıştay, bir üst denetim organı olarak yeniden yapılandırılmalıdır. Daha önce bütçede gösterilmeyen görev zararları -her ne kadar görev zararları minimuma, asgariye indirilmişse de, yine devam eden bir uygulamadır- mutlaka bütçede gösterilmelidir. Devlet borçları ve garantilerinin üç ayda bir Meclise raporlanması gerekir.

Kamu yatırım projeleri, eldeki imkânlarla göre, kaynakların büyüklüğüne, ölçüsüne göre yeniden değerlendirilmelidir. 2003 bütçesinin yatırım ödeneklerinin çok sınırlı olması nedeniyle, hükümet, bu konuda bir çalışma yapmıştır; ancak, bu, şartların gerektirdiği, kaynakların yetersiz olması nedeniyle yapılan bir düzenleme olmaktan çıkmalı; gerçekten, hangi yatırım projeleri Türkiye için önceliklidir, bunlar belirlenmeli ve ödenekler ona göre ayrılmalıdır.

Üç yıllık bütçe sistemine geçilmelidir. Artık, bir yıllık bütçe sistemi, Türkiye’nin gerçeklerinden uzaktır.

Harcamacı kuruluşlara, harcamalarında esneklik sağlamak suretiyle performans denetimine geçilmelidir ve bunun sonucunda, harcamaların maliyetiyle ondan elde edilen faydayı karşılaştırma imkânı olacak ve gerçekten, bütçe sisteminde çok önemli bir reform yapılmış olacaktır.

Bu konuda görüşlerimi ifade etmek istedim. Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.
(CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Hamzaçebi.